

Stany Zjednoczone 2022: „America is back”?

Obejmując urząd prezydenta w 2021 r., Joe Biden stanął przed licznymi wyzwaniem, które można było zamknąć w trzech głównych obszarach: po pierwsze – likwidacja podziałów wewnętrznych oraz przywrócenie zaufania do amerykańskiej demokracji; po drugie – odbudowa stabilności gospodarczej po okresie pandemii i zapobieżenie recesji; po trzecie – wzmocnienie pozycji międzynarodowej i wiarygodności wobec sojuszników oraz partnerów USA w skali globalnej. Zadania związane z realizacją tak ambitnej agendy były przedmiotem planów i projektów przygotowanych przez nową administrację, a hasła przewodnie dla ich realizacji brzmiały: *Build Back Better*¹ i *America is back*². Po pierwszym roku rezultaty działań nowej administracji odbiegały jednak od oczekiwań wyborców (co potwierdzały liczne głosy krytyki i dość niskie wyniki poparcia dla prezydenta), dodatkowo pojawiła się rekordowa inflacja, która w szczytowym momencie połowy roku osiągnęła ponad 9%.

Punktem zwrotnym dla administracji Bidena był atak Rosji na Ukrainę 24 lutego 2022 r. Stanowcza odpowiedź USA na rosyjską agresję i wynikające z tego konsekwencje dowiodły, że mimo wewnętrznych problemów oraz zachwiania międzynarodowej pozycji USA za czasów prezydentury Donalda Trumpa Stany Zjednoczone są nadal mocarstwem zdolnym do podejmowania szybkich i trudnych decyzji oraz organizowania wokół siebie państw skłonnych do współdziałania. W konsekwencji wydarzeń z lutego

¹ Hasło BBB odnosiło się głównie do sytuacji wewnętrznej w USA i zostało użyte jako nazwa dla flagowego projektu administracji Bidena, składającego się z szeregu ustaw, mających na celu przywrócenie stabilności gospodarczej po pandemii oraz wdrożenie nowych projektów związanych z modernizacją infrastruktury oraz transformacją amerykańskiej gospodarki w kierunku „green economy”. Zob. White House, *The Build Back Better Framework* (bez daty), <https://www.whitehouse.gov> (dostęp: 23.01.2023).

² Hasło *America is back* miało być podstawą dla polityki zagranicznej nowej administracji, skoncentrowanej na odbudowie pozycji USA w świecie i zaufania do Stanów Zjednoczonych jako wiarygodnego i solidnego partnera, jak również przeciwwagą dla izolacjonistycznej koncepcji *America first*, realizowanej przez administrację Donalda Trumpa. Zob. White House, *Remarks by President Biden on America's Place in the World*, Speeches and Remarks, 4 lutego 2022 r., <https://www.whitehouse.gov> (dostęp: 23.01.2023).

2022 r. amerykańska polityka zagraniczna podporządkowana została głównie kwestiom związanym z agresją na Ukrainę i relacjom z Chinami. W polityce wewnętrznej dominowały natomiast trzy powiązane ze sobą tematy: nadchodzące wybory śródtterminowe, w ramach których Republikańscy liczyli na przejęcie kontroli nad obiema izbami Kongresu, kondycja amerykańskiej gospodarki oraz najbardziej dzielące Amerykanów kwestie społeczne: imigracja, aborcja, kontrola dostępu do broni i podziały rasowe. Po kolejnym roku prezydentury Bidena można stwierdzić, że Ameryce udało się „potwierdzić” pozycję globalnego mocarstwa, jednak bez „przywrocenia” stabilności i jedności w polityce wewnętrznej.

Stany Zjednoczone wobec inwazji Rosji na Ukrainę

Reakcja Stanów Zjednoczonych na rosyjską agresję na Ukrainę była natychmiastowa, jednoznaczna i dobrze przygotowana³. Z uwagi na bliską współpracę i wspieranie Ukrainy od czasu aneksji Krymu przez Rosję w 2014 r., a także dzięki zakrojonym na wielką skalę działaniom wywiadowczym w regionie, Amerykanie mieli rozległą wiedzę na temat rosyjskich planów, o czym informowali zarówno stronę ukraińską, jak i europejskich sojuszników. Mieli także przygotowane różne scenariusze na wypadek ataku. Już 24 lutego 2022 r., w dniu rozpoczęcia rosyjskiej inwazji, prezydent Biden wystąpił na konferencji prasowej, podczas której zdecydowanie opowiedział się za integralnością i suwerennością Ukrainy i w ostrych słowach potępił działania Rosji, wzywając ją do zakończenia agresji na Ukrainę i respektowania porozumień mińskich z 2014 i 2015 r.⁴ Zapowiedział także dalsze sankcje skierowane przeciwko Rosji oraz udzielenie wsparcia militarnego i humanitarnego zaatakowanej Ukrainie⁵.

W kolejnych dniach i miesiącach Stany Zjednoczone podjęły wiele działań i inicjatyw, o charakterze dyplomatycznym, finansowym i wojskowym, realizowanych autonomicznie, jak również w ramach proukraińskiej koalicji międzynarodowej⁶. Działania te miały kompleksowy i wielowymiarowy

³ Więcej na temat agresji Rosji na Ukrainę zob. np. systematycznie aktualizowany zestaw wybranych raportów Think Tanks (od lutego 2022 r.): Consilium Europa, *Think Tank reports on the invasion of Ukraine*, na podstawie wersji z dn. 18 stycznia 2023 r., <https://www.consilium.europa.eu> (dostęp: 20.01.2023).

⁴ White House, *Remarks by President Biden on Russia's Unprovoked and Unjustified Attack on Ukraine*, Speeches and Remarks, 24 lutego 2022 r., <https://www.whitehouse.gov> (dostęp: 23.01.2023).

⁵ Ibidem.

⁶ Zob. np. C. Welt, „Russia's war against Ukraine: Overview of U.S. sanctions and other responses”, Congressional Research Service, 20 grudnia 2022 r., <https://crsreports.congress.gov>; Statista, „Russia-Ukraine war 2022-2023 – statistics & facts”, wg aktualizacji z 31 stycznia 2023 r., <https://www.statista.com> (dostęp: 20.01.2023).

charakter, a ukierunkowane były z jednej strony na udzielenie pomocy Ukrainie, a z drugiej na osłabienie Rosji i powstrzymanie jej od dalszych działań zbrojnych oraz ostateczne wycofanie z Ukrainy.

W Stanach Zjednoczonych akceptację wobec działań na rzecz Ukrainy wyrażali zarówno Demokraci, jak i Republikanie, którzy wspólnie głosowali w Kongresie za zatwierdzaniem kolejnych pakietów pomocowych dla tego kraju⁷. O ile jednak politycy zgadzali się co do zasadności przyznawania środków pomocowych, o tyle wątpliwości i zastrzeżenia Republikanów dotyczyły dystrybucji i kontroli środków. Społeczeństwo amerykańskie również było zgodne co do konieczności wspierania Ukrainy oraz nakładania kolejnych sankcji na Rosję, choć wyniki sondaży opinii publicznej zmieniały się w czasie⁸. W ciągu kilku miesięcy trwania inwazji odsetek Amerykanów uznających zasadność pomocy dla Ukrainy zmniejszył się (głównie wśród sympatyków Republikanów), co może zapowiadać dalsze spadki poparcia w sytuacji przedłużania się konfliktu.

W perspektywie globalnej amerykańskie inicjatywy skutkowały zorganizowaniem przez Stany Zjednoczone międzynarodowej koalicji, która objęła około 50 państw – przede wszystkim członków UE i NATO, oraz globalnych sojuszników USA. Pomoc dla Ukrainy udzielana była zarówno w ramach działań poszczególnych państw, jak i za pośrednictwem organizacji i forów międzynarodowych (np.: UE, NATO, G-7 czy G-20) bądź niektórych organizacji sportowych (np. wykluczenie Rosji przez FIFA z uczestnictwa w Mistrzostwach Świata w Piłce Nożnej w Katarze). Niezależnie jednak od dość powszechnego potępienia dla rosyjskich działań wobec Ukrainy, międzynarodowa koalicja pod przywództwem USA nie uzyskała pełnej akceptacji, a aktywne wsparcie zaoferowały głównie państwa Zachodu. Było to szczególnie widoczne w ONZ, w momencie głosowania 2 marca 2022 r. w Zgromadzeniu Ogólnym ONZ rezolucji ES-11/1 potępiającej agresję Rosji na Ukrainę, która została przyjęta przy 141 głosach za, 5 przeciw (Białoruś, Erytrea, Korea Północna, Rosja, Syria) oraz 35 wstrzymujących

⁷ Zob. np.: R.S. Cohen, G. Gentile, „The myth of America’s Ukraine fatigue”, The RAND Blog, 3 stycznia 2023 r., <https://www.rand.org>; S. Stone, J. Lamond, M. Eaglen, Ch. Miller, „Will a split Congress threaten US aid to Ukraine?”, CEPA, 6 stycznia 2023 r., <https://cepa.org> (dostęp do wszystkich: 20.01.2023).

⁸ Zob. np. badania: „Public expresses mixed views of U.S. response to Russia’s invasion of Ukraine”, Pew Research Center, 15 marca 2022 r. oraz „As Russian invasion nears one-year mark, partisans grow further apart on U.S. support for Ukraine”, Pew Research Center, 31 stycznia 2023 r., <https://www.pewresearch.org>, jak również C. Babb, „Poll: Majority of Americans support continued aid for Ukraine”, VOA News, 1 grudnia 2022 r., <https://www.voanews.com>; D. Blanton, „Fox News Poll: Bipartisan support for sending funding, weapons to Ukraine”, Fox News, 2 lutego 2023 r., <https://www.foxnews.com/official-polls/fox-news-poll-bipartisan-support-for-sending-funding-weapons-ukraine> (dostęp do wszystkich: 05.02.2023).

się⁹. W przypadku międzynarodowej reakcji na rosyjską agresję można było obserwować powstawanie nowych podziałów między państwami. Odwoływały się one zarówno do starych zimnowojennych schematów – USA vs. Rosja, jak i nowych – demokracje vs. autorytaryzmy. Szczególnie istotna w tym zakresie była postawa mocarstw wschodzących – czyli Chin, które już od dłuższego czasu zacieśniają swoje więzi z Rosją, oraz Indii, które zręcznie manewrują między Rosją a USA i wykorzystują aktualną sytuację do umacniania własnej pozycji międzynarodowej. Podziały te mogą okazać się zasadnicze dla wyłaniającego się nowego porządku międzynarodowego.

Jeśli chodzi o pomoc udzieloną Ukrainie, to należy podkreślić, że Stany Zjednoczone intensywnie wspierają ten kraj od zajęcia Krymu przez Rosję w 2014 r., jednak od rozpoczęcia rosyjskiej inwazji środki pomocowe zwiększyły się kilkunastokrotnie¹⁰. W 2022 r. USA zatwierdziły 28 pakietów o wartości około 50 mld USD, przeznaczonych na wsparcie wojskowe, gospodarcze oraz humanitarne¹¹. W ramach tej kwoty 27 mld USD przeznaczono na sferę bezpieczeństwa. Pomoc ta objęła przede wszystkim dostawy sprzętu wojskowego do Ukrainy (m.in. systemy przeciwlotnicze, systemy rakietowe HIMARS, broń przeciwpancerną, karabiny, amunicję, jak również sprzęt medyczny i telekomunikacyjny¹²) oraz wsparcie logistyczne, wywiadowcze i szkoleniowe dla ukraińskiego wojska¹³. Amerykańskie wsparcie gospodarcze w wysokości około 15 mld USD objęło przede wszystkim środki dla ukraińskiego budżetu w ramach Funduszu Wsparcia

⁹ Wcześniejsza rezolucja potępiająca Rosję, zaproponowana przez USA 26 lutego w Radzie Bezpieczeństwa ONZ, została zawetowana przez Rosję. Zob. L. Thomas-Greenfield, „Explanation of vote by ambassador Thomas-Greenfield before a vote on a UN Security Council resolution condemning Russia's aggression against Ukraine”, US Mission to the UN, 25 lutego 2022 r., <https://usun.usmission.gov>; United Nations, „Russia blocks Security Council action on Ukraine”, UN News, 26 lutego 2022 r., <https://news.un.org>; United Nations, „General Assembly resolution demands end to Russian offensive in Ukraine”, UN News, 2 marca 2022 r., <https://news.un.org> (dostęp do wszystkich: 05.02.2023).

¹⁰ W latach 2014–2021 USA przeznaczyły na pomoc dla Ukrainy ponad 2,7 mld USD, w tym 650 mld tylko w 2021 r.

¹¹ Zestawienie środków na pomoc Ukrainie zob. KIEL, „A database of military, financial and humanitarian aid to Ukraine”, Kiel Institute for the World Economy, aktualizowane dane z dn. 31 stycznia 2023 r., <https://www.ifw-kiel.de/topics/war-against-ukraine/ukraine-support-tracker/>; J. Masters, W. Merrow, „How much aid has the U.S. sent Ukraine? Here are six charts”, Council on Foreign Relations, 16 grudnia 2022 r., <https://www.cfr.org> (dostęp: 25.02.2023).

¹² Szczegółowe zestawienie sprzętu wojskowego przekazanego Ukrainie można np. znaleźć na: US Department of State, *U.S. Security Cooperation with Ukraine. FACT SHEET*, Bureau of Political-Military Affairs, wg aktualizacji z 3 lutego 2023 r., <https://www.state.gov> (dostęp: 07.02.2023).

¹³ Strony z podsumowaniem pomocy dla Ukrainy w sferze bezpieczeństwa: US Department of State, *U.S. Security Cooperation with Ukraine. FACT SHEET*, op. cit.; US Department of Defense, *Fact Sheet on U.S. Security Assistance for Ukraine (Roll Up) As of April 21*, 22 kwietnia 2022 r., <https://www.defense.gov> (dostęp: 20.01.2023).

Gospodarczego oraz gwarancje kredytowe i różnego rodzaju pożyczki¹⁴. Natomiast w ramach pomocy humanitarnej USA przeznaczyły około 10 mld USD na wspieranie uchodźców, pomoc dla ludności, opiekę zdrowotną i inną pomoc humanitarną¹⁵. W efekcie w 2022 r. Stany Zjednoczone były największym indywidualnym dawcą pomocy dla Ukrainy. Natomiast zsumowana wartość pomocy dla Ukrainy zadeklarowanej przez USA oraz państwa członkowskie UE i instytucje europejskie wyniosła w tym czasie ponad 100 mld USD rozłożonych na kolejne lata¹⁶.

W odpowiedzi na inwazję Rosji na Ukrainę Stany Zjednoczone nałożyły na Rosję liczne sankcje, które także były kontynuacją działań rozpoczętych w odpowiedzi na zajęcie Krymu w 2014 r. Od tego czasu Stany Zjednoczone ukarały Rosję 2773 sankcjami, z czego 1822 zostały wprowadzone w roku 2022¹⁷. Sankcje, których większość nałożono na Rosję w uzgodnieniu z partnerami zagranicznymi, miały zróżnicowany charakter i obejmowały zarówno działania wobec osób fizycznych, podmiotów gospodarczych, całych gałęzi gospodarki rosyjskiej, jak i odnosiły się do obecności i działalności Rosji w organizacjach i instytucjach międzynarodowych. Wśród najbardziej dotkliwych wskazać można: wyłączenie Rosji z bankowego systemu SWIFT oraz zablokowanie dostępu do amerykańskiego systemu finansowego dla wybranych rosyjskich banków i firm energetycznych, zakaz eksportu do Rosji wybranych towarów i technologii oraz ograniczenia ukierunkowane na kluczowe sektory rosyjskiego przemysłu (głównie energetycznego i ciężkiego), zakaz inwestowania w rosyjski sektor energetyczny, blokady przestrzeni lotniczych i morskich dla rosyjskich podmiotów, konfiskaty majątków osób powiązanych z reżimem, ograniczenia dla Rosjan związane ze swobodnym przemieszczaniem się po świecie oraz korzystaniem z międzynarodowych systemów bankowych i płatniczych¹⁸. Dodatkowo wiele firm amerykańskich z różnych branż, wycofało się z rynku rosyjskiego (np. Coca-Cola, McDonald's, Microsoft, Apple itp.).

¹⁴ J. Masters, W. Merrow, op. cit.

¹⁵ Ibidem.

¹⁶ KIEL, „A database of military, financial and humanitarian aid to Ukraine”, op. cit.

¹⁷ Statista, „Total number of restrictive measures imposed on Russia since 2014 and after February 22...”, op. cit.; White House, *FACT SHEET: Joined by Allies and Partners, the United States Imposes Devastating Costs on Russia*, Statements and Releases, 24 lutego 2022 r., <https://www.whitehouse.gov>; US Department of Commerce, *Commerce Implements Sweeping Restrictions on Exports to Russia in Response to Further Invasion of Ukraine*, Bureau of Industry and Security, 24 lutego 2022 r., <https://www.bis.doc.gov> (dostęp do wszystkich: 25.01.2023).

¹⁸ Zob. np. aktualizowane na bieżąco zestawienie działań podejmowanych wobec Rosji i Białorusi w odpowiedzi na rosyjską inwazję na Ukrainę oraz z uwagi na wsparcie tych działań przez Białoruś: US Department of State, *How the United States is Holding Russia and Belarus to Account*, Policy Issues, według aktualizacji z 6 stycznia 2023 r., <https://www.state.gov> oraz White House, *FACT SHEET: United States, G7 and EU Impose Severe and Immediate Costs on Russia*, Statements and Releases, 6 kwietnia 2022 r., <https://www.whitehouse.gov> (dostęp: 27.01.2023).

Działania te miały na celu przede wszystkim wywarcie presji na Rosję, aby przerwała inwazję na Ukrainę, osłabienie gospodarki rosyjskiej i ograniczenie środków na finansowanie działań zbrojnych, jak również zmotywowanie ludności rosyjskiej do wyrażania sprzeciwu wobec kontynuacji wojny (choć w zderzeniu z rosyjską machiną propagandową oraz drastycznymi metodami tłumienia jakichkolwiek przejawów buntu lub niezadowolenia Rosjan jest to wyjątkowo trudne do osiągnięcia). Po niemal roku od rozpoczęcia inwazji efekty sankcji są niejednoznaczne. Działania wojenne nie zostały przerwane, a rosyjska gospodarka, mimo osłabienia i licznych trudności poszczególnych sektorów, nie ucierpiała tak znacząco, jak się spodziewano¹⁹. Część eksportu rosyjskich surowców energetycznych wysyłanych dotychczas do krajów europejskich (które jednak z uwagi na wysoki stopień uzależnienia nie mogły całkowicie zrezygnować z dostaw z Rosji) została przekierowana do innych krajów – głównie do Chin oraz Indii (które z kolei dokonują reeksportu) i nadal jest głównym źródłem dochodów do budżetu Rosji.

Amerykańska pomoc dla Ukrainy stworzyła szansę na odbudowanie prestiżu i wizerunku USA na arenie międzynarodowej, osłabionego prezydenturą Donalda Trumpa oraz zeszłorocznym, chaotycznym wycofaniem amerykańskich wojsk z Afganistanu. Choć niektórzy eksperci zarzucali administracji niewystarczające działania w zakresie powstrzymania Rosji, to jednocześnie wielu zgodziło się, że odpowiedź USA była zdecydowana i adekwatna do zaistniałej sytuacji²⁰. Szukając odpowiedzi na pytanie o koszty i korzyści dla USA związane ze wspieraniem Ukrainy, trzeba uznać, że po roku od rozpoczęcia rosyjskiej inwazji bilans jest zdecydowanie korzystny. Stany Zjednoczone ponoszą głównie koszty finansowe, a podejmowane przez ten kraj działania nie wiążą się z bezpośrednim uczestnictwem w konflikcie (w przeciwieństwie do Rosji, która prowadzi działania wojskowe na wielką skalę). Niezależnie więc od ogromnej wartości pakietów pomocowych jest to dla USA swego rodzaju inwestycja, która powinna się zwrócić w długim okresie.

¹⁹ Zob. np. R.M. Nelson, „The economic impact of Russia sanctions”, Congressional Research Service, aktualizacja z 13 grudnia 2022 r., <https://crsreports.congress.gov> (dostęp: 23.01.2023); R. Agrawal, „Are U.S. sanctions on Russia working? Two experts debate why the Russian economy has proved relatively resilient”, *Foreign Policy*, 7 lutego 2023 r., <https://foreignpolicy.com> (dostęp: 09.02.2023); E. Fishman, „A tool of attrition. What the war in Ukraine has revealed about economic sanctions”, *Foreign Affairs*, 23 lutego 2023 r., <https://www.foreignaffairs.com> (dostęp: 24.02.2023).

²⁰ Zob. np.: M.E. O'Hanlon, „Two cheers for Biden's national security record”, Brookings Institution, 6 października 2022 r., <https://www.brookings.edu>; A. Vindman, „Stop tiptoeing around Russia. It is time to end Washington's decades of deference to Moscow”, *Foreign Affairs*, 8 sierpnia 2022 r., <https://www.foreignaffairs.com>; A. Mrachek, P. Brookes, „The U.S. response to war on Ukraine needs work”, 23 czerwca 2022 r., <https://www.heritage.org> (dostęp do wszystkich: 23.01.2023).

Korzyści można natomiast podzielić na dwie kategorie – polityczno-strategiczne oraz gospodarcze. W pierwszej znajdują się takie kwestie jak: przywrócenie USA pozycji lidera na arenie międzynarodowej; rewitalizacja NATO i umocnienie roli USA w sojuszu; wzmocnienie wojskowe Europy oraz mobilizacja europejskich partnerów do zwiększenia budżetów obronnych i wzięcia większej odpowiedzialności za własną obronę; osłabienie Rosji oraz demonstracja siły wobec Chin²¹. Z punktu widzenia gospodarki wskazać można przede wszystkim: ogromne dofinansowanie kompleksu przemysłowo-zbrojeniowego w związku z realizacją kontraktów na dostawy broni i sprzętu dla Ukrainy oraz koniecznością odbudowy amerykańskiego potencjału obronnego; stworzenie nowych miejsc pracy w USA w efekcie pobudzenia produkcji przemysłowej; wzrost cen gazu i ropy naftowej na rynkach światowych, co jest korzystne dla USA jako producenta i dostawcy surowców energetycznych (np. do Europy jako substytutu dostaw rosyjskich); jak również umocnienie dolara na rynkach światowych²².

Po roku od rozpoczęcia agresji Rosji na Ukrainę prezydent Joe Biden odbył dwudniową podróż do Polski (21-22 lutego 2023 r.). Dzień wcześniej udał się z niezapowiedzianą kilkugodzinną, ale niezwykle istotną i symboliczną wizytą do Kijowa, gdzie spotkał się z prezydentem Wołodymyrem Zełenskim i zapewnił o niepodważalnym wsparciu USA dla Ukrainy. Głównym akcentem wizyty w Polsce, oprócz spotkania z tzw. Grupą B-9, czyli przedstawicielami państw wschodniej flanki NATO, było przemówienie prezydenta Bidena przed Zamkiem Królewskim w Warszawie. Najważniejsze jego przesłanie, skierowane zarówno do Ukrainy, sojuszników, Rosji, jak i Amerykanów, zamykało się w słowach, że po roku od rozpoczęcia rosyjskiej inwazji: „Ukraina jest nadal niezależna i wolna”, a Stany Zjednoczone, wraz z sojusznikami, będą ją wspierać w wysiłkach na rzecz utrzymania wolności i zakończenia opresji²³.

Sytuacja wewnętrzna w USA – zmagania o powrót do stabilności

Sytuacja wewnętrzna w Stanach Zjednoczonych w drugim roku prezydentury Joego Bidena obfitowała w liczne spory i konflikty wewnętrzne. Postępująca polaryzacja społeczno-polityczna, jak również popandemiczne

²¹ Zob. np. A.H. Cordesman, „United States aid to Ukraine: An investment whose benefits greatly exceed its cost”, Center for Strategic and International Studies, 21 listopada 2022 r., <https://www.csis.org/>; P.J. Wallison, „Supporting Ukraine benefits the U.S. too”, *Newsweek*, dostępny na stronie American Enterprise Institute, 8 listopada 2022 r., <https://www.aei.org> (dostęp do wszystkich: 12.01.2023).

²² Ibidem.

²³ White House, *Remarks by President Biden Ahead of the One-Year Anniversary of Russia's Brutal and Unprovoked Invasion of Ukraine*, 21 lutego 2023 r., Speeches and Remarks, <https://www.whitehouse.gov> (dostęp: 24.02.2023).

spowolnienie gospodarcze i rosnąca inflacja, stawiały ogromne wyzwania przed administracją, zaabsorbowaną z jednej strony realizacją ambitnej agendy powyborczej, a z drugiej trudną sytuacją międzynarodową i koniecznością reakcji na agresję Rosji na Ukrainę. Z punktu widzenia polityki wewnętrznej w USA w 2022 r. kluczowe było to, jak na wyniku listopadowych wyborów odbiją się cztery zasadnicze i powiązane ze sobą tematy: 1) reakcja USA na wojnę w Ukrainie i jej wewnętrzny wymiar, 2) kwestie legislacyjne łączące się z realizacją zobowiązań wyborczych, 3) stan gospodarki, a przede wszystkim wysoka inflacja oraz lawinowo narastające zadłużenie, oraz 4) spory i konflikty zaostrzające społeczno-polityczną polaryzację w USA.

Amerykańska odpowiedź na rosyjską agresję, jak wykazano powyżej, okazała się jednym z najmniej kontrowersyjnych tematów w 2022 r. Politycy, podobnie jak i amerykańska opinia publiczna, byli zasadniczo zgodni co do ideologicznej (realizacja „misji dziejowej” USA w ramach obrony suwerenności i niepodległości), moralnej (ochrona demokracji i prawa człowieka), ale też i strategicznej (osłabienie Rosji w celu zatrzymania dalszej ekspansji i zmniejszenia zagrożenia dla Europy i USA) konieczności wsparcia Ukrainy, a nieliczne głosy sprzeciwu pojawiały się przede wszystkim ze strony najbardziej zagorzałych zwolenników i reprezentantów politycznych Donalda Trumpa²⁴. W sferze legislacyjnej poparcie dla Ukrainy przełożyło się na autoryzowanie w Kongresie USA kolejnych transz pomocowych, które były częścią większych projektów legislacyjnych lub stanowiły odrębne akty prawne (np. *Consolidated Appropriations Act*²⁵, *Additional Ukraine Supplemental Appropriations Act*²⁶ czy *Ukraine Democracy Defense Lend-Lease Act of 2022*²⁷).

Jeśli chodzi o szerszy kontekst procesu legislacyjnego w 2022 r., to niezależnie od nieznaczącej przewagi demokratów w Kongresie drugi rok prezydentury Bidena okazał się newralgiczny dla uchwalenia wielu kluczowych ustaw (choć większość z nich została zatwierdzona minimalną liczbą głosów, po długich i trudnych negocjacjach)²⁸. Prezydentowi udało się uzyskać akceptację dla wielkich i bardzo kosztownych projektów gospodarczych, mających na celu nie tylko pobudzenie amerykańskiej gospodarki (m.in. przez

²⁴ Należy jednak zauważyć, że w efekcie wyborów śródtterminowych do Kongresu trafiło wielu zwolenników Trumpa, którzy jednoznacznie sprzeciwiają się kontynuowaniu pomocy dla Ukrainy i obciążaniu budżetu USA dodatkowymi kosztami.

²⁵ H.R. 2471 – Consolidated Appropriations Act, <https://www.congress.gov/bill/117th-congress/house-bill/2471> (dostęp 27.01.2023).

²⁶ H.R.7691 – Additional Ukraine Supplemental Appropriations Act, <https://www.congress.gov/bill/117th-congress/house-bill/7691/text> (dostęp: 27.01.2023).

²⁷ S. 3522 – Ukraine Democracy Defense Lend-Lease Act, <https://www.congress.gov/bill/117th-congress/senate-bill/3522/text> (dostęp: 27.01.2023).

²⁸ „Tracking regulatory changes in the Biden era”, Brookings Institution, wg aktualizacji z 30 stycznia 2023 r., <https://www.brookings.edu> (dostęp: 03.02.2023).

obniżanie podatków), lecz także zapewnienie rozłożonych na wiele lat ogromnych środków – np. 386 mld USD na odbudowę amerykańskiej infrastruktury i transformację w kierunku „zielonej gospodarki” i odchodzenia od nieodnawialnych źródeł energii (*Inflation Reduction Act*²⁹) oraz zwiększanie samowystarczalności i uniezależnianie się przede wszystkim od Chin (*CHIPS and Science Act*³⁰). Ponadto po raz pierwszy od dziesięcioleci udało się zatwierdzić prawo zwiększające kontrolę nad sprzedażą broni w USA (*Bipartisan Safer Communities Act*³¹). Zatwierdzone w tym roku akty prawne dotyczyły także rozszerzenia opieki i uprawnień dla weteranów wojennych, zwiększenia kontroli i bezpieczeństwa w zakresie cyberprzestrzeni, jak również opieki zdrowotnej i zapobiegania handlowi ludźmi³². W 2022 r. prezydent korzystał też częściej niż w roku poprzednim z rozporządzeń wykonawczych, których wydał 29, a które zapewniały mu szybkie podejmowanie decyzji, bez konieczności uzyskiwania akceptacji Kongresu³³.

W sferze gospodarczej największymi wyzwaniami dla administracji w roku wyborczym były: spowolnienie gospodarcze (w 2022 r. PKB wzrósł tylko o 2,1%, ale w pierwszych dwóch kwartałach osiągał wartość poniżej zera³⁴), najwyższa inflacja od czterech dekad (która w połowie roku przekroczyła 9%, ale w skali roku zamknęła się na poziomie 6,8%³⁵) oraz narastające zadłużenie (niemal 31,5 bln USD, czyli ponad 120% PKB USA³⁶). Wzrost zadłużenia (tylko o ponad 4 bln USD od początku prezydentury Bidena) związany jest przede wszystkim z wielkimi projektami gospodarczymi i pocovidowymi pakietami ratunkowymi, a w 2022 r. dodatkowym obciążeniem dla budżetu

²⁹ H.R. 5376, *Inflation Reduction Act*, <https://www.congress.gov/bill/117th-congress/house-bill/5376> (dostęp: 27.01.2023).

³⁰ H.R. 4346, *CHIPS and Science Act*, <https://www.congress.gov/bill/117th-congress/house-bill/4346> (dostęp: 27.01.2023).

³¹ S. 2938, *Bipartisan Safer Communities Act*, <https://www.congress.gov/bill/117th-congress/senate-bill/2938>; Zob. też więcej: E. Tucker, „These are the gun control laws passed in 2022”, *CNN*, 31 grudnia 2022 r., <https://edition.cnn.com> (dostęp: 27.01.2023).

³² Co ciekawe, niezależnie od głębokich i ostrych podziałów politycznych i trudności z negocjowaniem oraz zatwierdzaniem ustaw w Kongresie, prawie 95% z 308 przyjętych w 2022 r. aktów prawnych miało charakter dwupartyjny (co w praktyce oznaczało jednak tylko to, że co najmniej jeden polityk partii przeciwnej głosował za zaproponowaną ustawą). Zob. np.: Senate Democrats, „Almost 95 percent of bills passed in 2022 received bipartisan support”, *News Releases* (bez daty), <https://senatedemocrats.wa.gov>; S. Milligan, „Biden’s bipartisan (and partisan) winning streak”, *US News and World Today*, 8 sierpnia 2022 r., <https://www.usnews.com> (dostęp do wszystkich: 24.01.2023).

³³ Federal Register, 2022 *Joseph R. Biden Jr. Executive Orders*, wg stanu z 23 grudnia 2022 r., <https://www.federalregister.gov> (dostęp: 30.01.2023).

³⁴ Bureau of Economic Analysis, „Gross Domestic Product, fourth quarter and year 2022 (advance estimate)”, *News Release*, 26 stycznia 2023 r., <https://www.bea.gov> (dostęp: 30.01.2023).

³⁵ Ibidem.

³⁶ US Debt Clock, dane z 8 lutego 2023 r., <https://www.usdebtclock.org> (dostęp: 08.02.2023).

były środki przyznane na pomoc dla Ukrainy. Należy jednak podkreślić, że projekty te przekładają się też na pobudzenie gospodarcze i przyczyniają się do powstawania miejsc pracy w USA. W efekcie w 2022 r. można było odnotować wzrost zatrudnienia w wyniku stworzenia około 5,5 mln nowych miejsc pracy (w skali dwóch lat jest to już ponad 12 mln) i spadek bezrobocia, które wróciło do poziomu 3,5%³⁷. Nie skutkowało to jednak wzrostem płac, które zwiększyły się jedynie o 5,2%, czyli poniżej wskaźnika inflacji, a to oznacza *de facto* obniżenie siły nabywczej Amerykanów³⁸.

Bez wątpienia jedną z najważniejszych decyzji prezydenta w sferze gospodarczej w 2022 r., która przełożyła się bezpośrednio na wyniki wyborów, była interwencja na rynku energetycznym. Z uwagi na to, że dla przeciętnego Amerykanina głównym miernikiem stanu gospodarki jest cena paliwa, prezydent podjął decyzję o największym w historii USA uwolnieniu niemal 200 mln baryłek ropy z zasobów *Strategic Petroleum Reserve* (w marcu – 180 mln baryłek, a następnie w październiku dodatkowe 15 mln)³⁹. W efekcie po szczycie cenowym w czerwcu, kiedy galon paliwa kosztował już ponad 5 USD (w porównaniu z 3,4 USD w styczniu 2022 r.), ceny zaczęły się stabilizować, a w listopadzie osiągnęły poziom zbliżony do początku roku⁴⁰.

Rok 2022 w sferze społeczno-politycznej, podobnie jak w poprzednich latach, obfitował w konflikty i spory zogniskowane wokół najbardziej kontrowersyjnych kwestii, które dodatkowo podsycaly emocje wyborców i pogłębiały podziały. Wśród wielu działań zmierzających do osłabienia Donalda Trumpa i ewentualnego wykluczenia go z udziału w kolejnych wyborach prezydenckich oraz osłabienia obozu tzw. trumpistów najważniejsze były te związane z oszustwami podatkowymi, nieprawidłowym przechowywaniem tajnych dokumentów oraz dochodzeniem komisji kongresowej, powołanej do zbadania okoliczności ataku na Kapitol z 6 stycznia 2021 r. i roli prezydenta Trumpa w tych wydarzeniach. W grudniu 2022 r. komisja wydała ponad 800-stronicowy raport⁴¹, w którym znalazła się rekomendacja

³⁷ White House, *FACT SHEET: The Biden Economic Plan Is Working*, 6 lutego 2023 r., Statements and Releases, <https://www.whitehouse.gov> (dostęp: 07.02.2023).

³⁸ Bloomberg, „Two years, 10 metrics: Assessing Biden’s presidency”, 5 lutego 2023 r., <https://www.bloomberg.com> (dostęp: 07.02.2023).

³⁹ White House, *FACT SHEET: President Biden’s Plan to Respond to Putin’s Price Hike at the Pump*, Statements and Releases, 31 marca 2022 r., <https://www.whitehouse.gov> oraz White House, *FACT SHEET: President Biden to Announce New Actions to Strengthen U.S. Energy Security, Encourage Production, and Bring Down Costs*, Statements and Releases, 18 października 2022 r., <https://www.whitehouse.gov> (dostęp: 07.02.2023).

⁴⁰ U.S. Energy Information Administration, „U.S. all grades all formulations retail gasoline prices (dollars per gallon)”, EIA, 6 lutego 2023 r., <https://www.eia.gov> (dostęp: 07.02.2023).

⁴¹ Tekst raportu: *FINAL REPORT Select Committee to Investigate the January 6th Attack on the United States Capitol*, 117th Congress Second Session House Report 117-000, 22 grudnia 2022 r., <https://www.govinfo.gov> (dostęp: 24.01.2023).

dla prokuratury zalecająca postawienie Donalda Trumpa w stan oskarżenia w związku z czterema poważnymi zarzutami: podżegania do buntu, utrudniania procedur, zмовy w celu dokonania oszustwa i poświadczania nieprawdy⁴². Jest jednak bardzo mało prawdopodobne, aby prokuratura podjęła działania prawne przeciw niemu w tej sprawie. Ponadto, niezależnie od licznych dochodzeń oraz nowych zarzutów, były prezydent nadal jest aktywny politycznie, cieszy się dużą popularnością wśród wyborców, a popierani przez niego kandydaci sukcesywnie (choć nie masowo) powiększają reprezentację trumpistów w Kongresie.

W sferze społecznej kwestiami, które najbardziej dzieliły Amerykanów w 2022 r. i miały istotne znaczenie dla wyborów, były: imigracja, kontrola dostępu do broni palnej, aborcja, podziały rasowe i prawa osób LGBTQ+. Kwestia reformy systemu imigracyjnego nadal pozostała nierozwiązana, a przeciwnicy polityczni wskazywali ten temat jako jedną z głównych porażek administracji Bidena, która skutkowała w tym roku napływem ogromnej liczby – ponad 2,4 mln – imigrantów do Stanów Zjednoczonych⁴³. W kwestii posiadania i kontroli dostępu do broni administracji udało się zatwierdzić pierwsze od dziesięcioleci prawo zaostrzające zasady kontroli sprzedaży broni palnej, co jest ogromnym krokiem naprzód, szczególnie w kontekście dużej liczby odnotowywanych co roku masowych strzelanin w Stanach Zjednoczonych⁴⁴. Sprawa aborcji powróciła jako jeden z głównych tematów społecznych po uchyleniu przez Sąd Najwyższy USA prawa do aborcji przez unieważnienie wyroku *Roe vs. Wade* z 1973 r. W odpowiedzi na masowe protesty i sprzeciwy Amerykanów domagających się gwarancji dla ochrony prawa do aborcji i antykoncepcji prezydent Biden wydał rozporządzenie wykonawcze, podkreślając jednocześnie, że sprawa ta wymaga uchwalenia prawa federalnego⁴⁵.

Niezależnie od wielu problemów, z którymi borykała się administracja w 2022 r., oraz znaczącego zaangażowania uwagi i środków w pomoc Ukrainie, dla wyników wyborów śródtterminowych, które odbyły się 8 listopada, tradycyjnie najważniejsze okazały się: kondycja amerykańskiej gospodarki

⁴² D. Shivaram, „The House Jan. 6 committee releases its final report on the Capitol attack”, NPR, 22 grudnia 2022 r., <https://www.npr.org> (dostęp: 24.01.2023).

⁴³ Więcej: A.G. Ruiz Soto, „Record-breaking migrant encounters at the U.S.-Mexico border overlook the bigger story”, Migration Policy Institute, październik 2022 r., <https://www.migrationpolicy.org>; J. Stepman, „6 failures of Biden’s presidency in year 2”, The Heritage Foundation, 24 stycznia 2023 r., <https://www.heritage.org> (dostęp: 31.01.2023).

⁴⁴ Według danych Gun Violence Archive w 2022 r. odnotowano ponad 600 masowych strzelanin w USA, zob. <https://www.gunviolencearchive.org/past-tolls> (dostęp: 28.02.2023).

⁴⁵ White House, *FACT SHEET: President Biden to Sign Executive Order Protecting Access to Reproductive Health Care Services*, Statements and Releases, 8 lipca 2022 r., <https://www.whitehouse.gov> (dostęp: 31.01.2023).

oraz najbliższe Amerykanom kwestie społeczne⁴⁶. Ostatecznie, wbrew obawom Demokratów i nadziejom Republikanów na wysoką wygraną tych drugich, tzw. *red wave* okazała się znacznie słabsza, niż się spodziewano. Demokraci nie utracili kontroli nad Senatem i zyskali jeden dodatkowy głos (51 Demokratów vs. 49 Republikanów), a przewaga Republikanów w Izbie Reprezentantów okazała się niewielka (222 Republikanów vs. 213 Demokratów)⁴⁷. Dodatkowo Demokraci zdobyli znacznie więcej miejsc w wyborach lokalnych, niż oczekiwano. Takie wyniki były zaskoczeniem głównie dla zwolenników Donalda Trumpa i promowanych przez niego kandydatów, z których wielu poniosło porażkę w wyborach. Nie oznacza to jednak sukcesu Demokratów, którzy będą mieć zdecydowanie trudniejszą sytuację w zakresie zatwierdzania ustaw w Kongresie i realizacji pozostałych zobowiązań wyborczych Bidena.

Polityka zagraniczna – w kierunku nowego porządku międzynarodowego

Wraz z agresją Rosji na Ukrainę wojna powróciła do Europy, a w ślad za nią pojawiły się liczne pytania, m.in. o światowe przywództwo Stanów Zjednoczonych, o możliwość rozprzestrzenienia się konfliktu na skalę globalną, o ryzyko użycia broni jądrowej, jak również o kształt nowego porządku międzynarodowego, który wyłoni się w wyniku tego konfliktu. Większość tych kwestii miała swoje odzwierciedlenie w tegorocznej amerykańskiej polityce zagranicznej.

Strategiczna wizja amerykańskiego bezpieczeństwa i polityki zagranicznej została zawarta w *Strategii bezpieczeństwa narodowego* (*National Security Strategy* – NSS)⁴⁸ opublikowanej w październiku 2022 r. (z opóźnieniem spowodowanym rosyjską agresją na Ukrainę) i uszczegółowiona w *Strategii obronnej USA* (*National Defense Strategy* – NDS)⁴⁹. Niezależnie od zmiany uwarunkowań międzynarodowych ogólny wydźwięk strategii Bidena jest

⁴⁶ Zob. badania opinii publicznej: Ch. Miller, „The economics of 5 big election issues”, Brookings Institution, 1 listopada 2022 r., <https://www.brookings.edu>; K. Schaeffer, T. van Green, „Key facts about U.S. voter priorities ahead of the 2022 midterm elections”, Pew Research Center, 3 listopada 2022 r., <https://www.pewresearch.org>; L. Saad, „Economy is top election issue; abortion and crime next”, Gallup, 31 października 2022 r., <https://news.gallup.com> (dostęp do wszystkich: 23.01.2023).

⁴⁷ Politico, „2022 elections”, aktualizacja 3 lutego 2023 r., <https://www.politico.com>; A. Voce, S. Clarke, N. de Hoog, A. Leach, „US midterm elections results 2022: Live”, *The Guardian*, 15 listopada 2022 r., <https://www.theguardian.com> (dostęp: 07.02.2023).

⁴⁸ White House, *National Security Strategy*, październik 2022 r., <https://www.whitehouse.gov> (dostęp: 27.01.2023).

⁴⁹ Department of Defense, *National Defense Strategy*, październik 2022 r., <https://media.defense.gov> (dostęp: 27.01.2023).

zgodny z wytycznymi przedstawionymi już w marcu 2021 r. w dokumencie *Interim National Security Strategic Guidance* (INSSG)⁵⁰. Myślą przewodnią NSS Bidena jest ochrona i promocja porządku międzynarodowego opartego na liberalnych wartościach oraz promowanie globalnego bezpieczeństwa we współpracy z sojusznikami i partnerami w warunkach jednoczesnej strategicznej rywalizacji z głównymi konkurentami – Chinami i Rosją. Kluczowym obszarem dla USA pozostaje Indo-Pacyfik, ale równie ważna jest Europa, szczególnie w kontekście trwającej agresji Rosji na Ukrainę. Priorytetowe znaczenie mają takie kwestie jak: ochrona USA oraz przeciwdziałanie brutalnemu ekstremizmowi, bezpieczeństwo cybernetyczne, ekonomiczne i energetyczne, a także walka z nierównościami, zapobieganie zmianom klimatycznym i globalnym pandemiom⁵¹.

Polityka zagraniczna USA w 2022 r. podporządkowana została głównie dwóm tematom: po pierwsze, reakcji na agresję Rosji na Ukrainę i wynikającym z niej wielowymiarowym międzynarodowym konsekwencjom, po drugie, relacjom z Chinami jako głównemu wyzwaniu dla Stanów Zjednoczonych w wymiarze globalnym. Należy też podkreślić zbliżenie z państwami europejskimi – głównie członkami UE i NATO – oraz intensyfikację kontaktów z sojusznikami azjatyckimi, w tym szczególnie z Japonią i Koreą Południową. Relacje z państwami Bliskiego Wschodu, Ameryki Łacińskiej i Afryki były w 2022 r. warunkowane przede wszystkim konsekwencjami konfliktu w Ukrainie, wyłaniającym się nowym układem sił i zaostrzającą się rywalizacją z Chinami oraz zmianami w globalnym sektorze energetycznym. Należy też podkreślić, że rok 2022 był bardzo intensywny dla amerykańskiej dyplomacji z uwagi na trudną sytuację międzynarodową. Sekretarz stanu Antony Blinken odbył w 2022 r. 23 podróże zagraniczne, odwiedzając 54 kraje (niektóre dwukrotnie, a Ukrainę trzykrotnie); równie aktywni byli dyplomaci niższego szczebla⁵². Prezydent Biden, który jednocześnie angażował się w krajową kampanię wyborczą, odbył sześć wizyt zagranicznych, w tym cztery planowe oraz dwie *ad hoc* – jedną do Europy (w marcu), związaną z sytuacją w Ukrainie, oraz drugą do Wielkiej Brytanii w celu uczestnictwa w uroczystościach pogrzebowych królowej Elżbiety II. Prezydent odwiedził w 2022 r. w sumie 12 państw oraz Autonomię Palestyńską.

Agresja Rosji na Ukrainę doprowadziła do drastycznego pogorszenia relacji amerykańsko-rosyjskich, które były wyjątkowo napięte już od objęcia urzędu przez Joego Bidena. Prezydenci Biden i Putin do tej pory spotkali się

⁵⁰ White House, *Interim National Security Strategic Guidance*, marzec 2021 r., <https://www.whitehouse.gov> (dostęp: 27.01.2023).

⁵¹ White House, *National Security Strategy*, październik 2022 r., op. cit.

⁵² Department of State, *Secretary of State's Travel*, stan z 31 grudnia 2022 r., <https://www.state.gov> (dostęp: 20.01.2023).

tylko jeden raz, podczas szczytu w Genewie, w czerwcu 2021 r., a jedynym wymiernym efektem ich rozmów była decyzja o przedłużeniu wygasającego porozumienia Nowy START na kolejne pięć lat. Mimo licznych inicjatyw dyplomatycznych, ostrzeżeń i nawet gróźb, wystosowanych w kierunku Kremla, administracji Bidena nie udało się przekonać Władimira Putina do zaniechania planów ataku na Ukrainę⁵³. Skutkowało to podjęciem przez USA wraz z sojusznikami serii działań wobec Rosji zaprezentowanych w pierwszej części tego rozdziału. Kontakty między państwami zostały ograniczone do absolutnego minimum, a realizowane były głównie przez szefów dyplomacji – Antony’ego Blinkena i Siergieja Ławrowa – oraz przedstawicieli reprezentowanych przez nich resortów. Prezydent Biden całkowicie zrezygnował z kontaktów z prezydentem Putinem, stwierdzając w swoim przemówieniu w Warszawie z 26 marca, że „ten człowiek nie może pozostać u władzy” (co potem zostało złagodzone przez jego współpracowników, ale wyraźnie wybrzmiało podczas przemówienia)⁵⁴. Z perspektywy roku widać wyraźnie, że nie należy spodziewać się szybkiej poprawy relacji amerykańsko-rosyjskich. Oba państwa, podobnie jak w czasie zimnej wojny, są w stanie konfliktu. Na korzyść USA działa jednak to, że to Rosja jest bezpośrednio zaangażowana w działania wojenne z pozycji agresora, co znacząco osłabia ją zarówno w relacjach z USA, jak i innymi państwami, które zdecydowały się wspierać Ukrainę.

W stosunkach z Chinami, które uznane zostały przez administrację Bidena za „najistotniejsze wyzwanie geopolityczne” dla USA⁵⁵, nadrzędną rolę odgrywają trzy kwestie: a) dążenia Chin do zmiany porządku międzynarodowego – w regionie, a w konsekwencji w skali świata; b) wzrost napięć o charakterze gospodarczym, ale też działania w kierunku uniezależnienia się od Chin – w ramach tzw. *decoupling*; c) prawa człowieka, demokracja i wyzwania globalne – przede wszystkim zmiany klimatyczne i globalne pandemie. W maju 2022 r. Antony Blinken zaprezentował koncepcję strategiczną wobec Chin, potwierdzoną później w *Strategii bezpieczeństwa narodowego*. Przedstawił trzy filary strategii, które zamknął w trzech słowach: *invest, align, compete* (czyli: inwestować w amerykański przemysł, technologie i infrastrukturę; umacniać sojusze z partnerami w celu przeciwstawienia się chińskiej agresji oraz konkurować z Chinami w skali globalnej)⁵⁶.

⁵³ S. Pifer, „U.S.-Russia relations, one year after Geneva”, Brookings Institution, 16 czerwca 2022 r., <https://www.brookings.edu> (dostęp: 20.01.2023).

⁵⁴ White House, *Remarks by President Biden on the United Efforts of the Free World to Support the People of Ukraine*, Speeches and Remarks, 26 marca 2022 r., <https://www.whitehouse.gov> (dostęp: 24.01.2023).

⁵⁵ White House, *National Security Strategy*, październik 2022, op. cit.

⁵⁶ A. Blinken, „The administration’s approach to the People’s Republic of China”, przemówienie A. Blinkena na George Washington University, 26 maja 2022 r., White House, <https://www.state.gov> (dostęp: 13.01.2023).

W roku 2022 relacje z Chinami zostały zdominowane przez dwie pierwsze kwestie, wskazane przez Blinkena. Było to zarówno efektem wzrostu napięcia w polityce międzynarodowej związanego z rosyjską agresją na Ukrainę i w kontekście zbliżenia Chin z Rosją, jak i wiązało się ze wzmożeniem rywalizacji między USA i Chinami w sferze gospodarczej i cyberprzestrzeni (powiązanej także z działalnością chińskich koncernów w USA). Z punktu widzenia globalnej rywalizacji USA–Chiny i umacniania się pozycji ChRL w regionie szczególnie niebezpieczne jest obserwowane od kilku lat zbliżenie Rosja–Chiny. Ewentualny sojusz obu państw mógłby się znacząco przyczynić do osłabienia pozycji USA zarówno w Europie, jak i w Azji. Z tego też względu po rozpoczęciu agresji Rosji na Ukrainę USA podjęły liczne inicjatywy mające na celu przekonanie Chin do potępienia działań Rosji i odmówienia jej wsparcia. Xi Jinping kontynuował jednak współpracę z Władimirem Putinem (szczególnie w zakresie importu surowców energetycznych), zapewniając tym samym Rosji środki na finansowanie działań militarnych w Ukrainie. Z punktu widzenia amerykańskich interesów w regionie Indo-Pacyfiku kluczowe było zachowanie Chin wobec Tajwanu po rozpoczęciu rosyjskiej inwazji na Ukrainę. Obawy administracji Bidena wiązały się z możliwością wykorzystania przez Chiny zaabsorbowania USA w Europie i zaatakowania Tajwanu. Kumulacja napięcia związanego z bezpieczeństwem wyspy nastąpiła w sierpniu wraz z wizytą przewodniczącej Izby Reprezentantów USA Nancy Pelosi na Tajwanie i jej spotkaniem z prezydentem Tajwanu Tsai Ing-wen⁵⁷. Chińska odpowiedź w postaci demonstracji siły skierowanej przeciw Tajwanowi doprowadziła do wzrostu napięcia między USA i Chinami, zaostregozonego dodatkowo przez zatwierdzenie przez Kongres ustawy *CHIPS and Science Act*, wymierzonej bezpośrednio w chiński przemysł zaawansowanych technologii. Dopiero trzygodzinne spotkanie prezydentów Bidena i Xi Jinpinga na Bali, podczas szczytu G-20 w listopadzie 2022 r., przyniosło nieznaczne złagodzenie napięć we wzajemnych relacjach i przywrócenie komunikacji w najmniej kontrowersyjnych kwestiach, np. zmian klimatycznych czy spraw gospodarczych niepowiązanych z sektorami obronnymi i zaawansowanych technologii⁵⁸.

Rok 2022 był dla USA czasem weryfikacji siły i jakości dotychczasowych sojuszy, a także poszukiwania nowych partnerów, skłonnych przyłączyć się do wspierania Ukrainy wobec rosyjskiej agresji. Paradoksalnie agresja

⁵⁷ Zob. np. P. Haenle, N. Sher, „How Pelosi’s Taiwan visit has set a new status quo for U.S.-China tensions”, Carnegie Endowment for International Peace, 17 sierpnia 2022 r., <https://carnegieendowment.org>; D. Cheng, „China’s Taiwan strategy after the Nancy Pelosi visit: Forever crisis?”, The Heritage Foundation, 22 sierpnia 2022 r., <https://www.heritage.org> (dostęp do wszystkich: 20.01.2023).

⁵⁸ „Factbox: Top takeaways from the Biden-Xi meeting in Bali”, Reuters, 14 listopada 2022 r., <https://www.reuters.com> (dostęp: 28.01.2023).

Rosji na Ukrainę dała szansę na prawdziwą, a nie tylko deklaracyjną rewitalizację partnerstwa transatlantyckiego (osłabionego szczególnie przez prezydenturę Trumpa, choć borykającego się z licznymi problemami od wielu lat). W 2022 r. USA oraz państwa i instytucje europejskie wyasygnowały w ramach pomocy dla Ukrainy ponad 100 mld USD⁵⁹ oraz przekazały ogromne ilości sprzętu wojskowego – głównie za pośrednictwem NATO. Wzmocniona zbrojnie została wschodnia flanką sojuszu, a Szwecja i Finlandia złożyły wnioski o członkostwo w NATO⁶⁰. Ponadto na czerwcowym szczycie NATO w Madrycie przyjęto nową koncepcję strategiczną NATO, w ramach której potwierdzono zobowiązania sojusznicze, zdecydowano o wzmocnieniu zdolności obronnych, zwiększeniu odporności na działania Rosji oraz wspieraniu partnerów, a Rosję uznano za największe zagrożenie dla pokoju i stabilności w regionie euroatlantyckim⁶¹.

Intensyfikacja współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa nie oznaczała jednak transatlantyckiej jednomyślności (np. w kwestiach polityki klimatycznej, relacjach z Chinami czy odpowiedziach na globalne wyzwania) oraz zakończenia rywalizacji w sferze gospodarki. Poważnym zgrzytem w relacjach transatlantyckich było przyjęcie przez USA *Inflation Reduction Act* (IRA), który w interpretacji partnerów europejskich ma charakter protekcjonistyczny i nacjonalistyczny, zaostża konkurencję oraz godzi bezpośrednio w europejskie podmioty gospodarcze⁶². Należy też podkreślić, że to państwa europejskie ponoszą znacznie większe koszty i ryzyko związane z obecną sytuacją międzynarodową – od bezpośredniego zagrożenia ze strony Rosji, poprzez problemy z dostępem do surowców energetycznych, do kryzysu uchodźczego, będącego konsekwencją ucieczki przed wojną ponad 7,8 mln Ukraińców⁶³. Niemniej jednak zdecydowane i zgodne działanie Stanów Zjednoczonych z europejskimi partnerami, głównie w ramach UE i NATO, potwierdziło jedność partnerstwa i pokazało także siłę NATO jako prężnej, dobrze zorganizowanej i skutecznej struktury.

W ramach działań multilateralnych w odniesieniu do Indo-Pacyfiku w 2022 r. Stany Zjednoczone starały się, podobnie jak w przypadku Europy, umacniać i potwierdzać istniejące sojusze oraz rozwijać relacje

⁵⁹ KIEL, „A database of military, financial and humanitarian aid to Ukraine”, op. cit.

⁶⁰ „Finland & Sweden accession”, NATO Parliamentary Assembly (aktualizowane na bieżąco), <https://www.nato-pa.int> (dostęp: 29.01.2023).

⁶¹ NATO, *NATO 2022 – Strategic concept*, 29 czerwca 2022 r., <https://www.nato.int>; T. Tardy, „NATO's new strategic concept”, NATO Defense College, 14 sierpnia 2022 r., <https://www.ndc.nato.int> (dostęp: 13.01.2023).

⁶² Zob. np. European Parliament, „EU response to the US Inflation Reduction Act. Debate”, 14 grudnia 2022 r., <https://www.europarl.europa.eu>; G. Wright, „The real reasons why Europe is concerned by the US Inflation Reduction Act. Analyses”, Institut Montaigne, 15 grudnia 2022 r., <https://www.institutmontaigne.org> (dostęp: 31.01.2023).

⁶³ UNHCR, *Ukraine Emergency*, <https://www.unhcr.org> (dostęp: 31.01.2023).

z pozostałymi państwami regionu, nie tylko w poszukiwaniu partnerów do proukraińskiej koalicji, ale przede wszystkim w odpowiedzi na coraz bardziej agresywną politykę Chin w regionie. Szczególnie istotne dla USA były relacje z Japonią i Koreą Południową, co zostało potwierdzone podczas wizyt prezydenta Bidena w tych państwach. W ich efekcie Stany Zjednoczone potwierdziły zobowiązania sojusznicze wobec Japonii, a oba kraje zadeklarowały chęć dalszego umacniania sojuszu, a w przypadku relacji z Koreą Południową partnerzy zobowiązali się do reaktywowania *Extended Deterrence Strategy and Consultation Group*, której głównym celem jest zwiększenie współpracy dotyczącej obronności oraz kontroli użycia broni jądrowej⁶⁴. Podczas wizyty Bidena w Japonii odbyło się także spotkanie przywódców USA, Indii, Japonii i Australii w ramach forum współpracy QUAD oraz powołano *Indo-Pacific Economic Framework for Prosperity* (IPEF), które ma ułatwić współpracę państw regionu zgodnie z ideą „wolnego i otwartego Indo-Pacyfiku” oraz wypełnić lukę po wystąpieniu USA z TPP na mocy decyzji Trumpa.

Wobec zwiększonego zaangażowania Stanów Zjednoczonych w Europie i Indo-Pacyfiku pozostałe regiony zeszły w 2022 r. niejako na drugi plan. W kontaktach z państwami Bliskiego Wschodu kluczowe znaczenie miały kwestie związane z zapewnieniem dostaw surowców energetycznych (w tym głównie ropy naftowej) dla Europy, czemu miała służyć m.in. lipcowa wizyta prezydenta Bidena w regionie⁶⁵. W tym przypadku największe problemy i kontrowersje wiązały się z relacjami z Arabią Saudyjską, z którą prezydentowi nie do końca powiodło się uzgodnienie zasad polityki energetycznej i bezpieczeństwa na Bliskim Wschodzie⁶⁶. Podczas wizyty w Izraelu prezydent potwierdził amerykańskie zobowiązania wobec tego kraju, a jej efektem było także przyjęcie deklaracji jerozolimskiej, podkreślającej zaangażowanie USA w dwupaństwowe rozwiązanie konfliktu izraelsko-palestyńskiego⁶⁷. W 2022 r. zdecydowanie na marginesie amerykańskiej polityki pozostał Afganistan, gdzie po wycofaniu Amerykanów w 2021 r. umacniają się rządy talibów, sytuacja w kraju jest dramatyczna, a prawa człowieka, w tym przede wszystkim

⁶⁴ US Department of Defense, *Joint Statement on the Extended Deterrence Strategy and Consultation Group Meeting*, 16 września 2022 r., <https://www.defense.gov> (dostęp 23.01.2023).

⁶⁵ Zob. np. D.L. Byman, „Biden’s difficult task: Reviving US partnerships in the Middle East”, Brookings Institution, 8 czerwca 2022 r., <https://www.brookings.edu>; White House, *FACT SHEET: The United States Strengthens Cooperation with Middle East Partners to Address 21st Century Challenges*, Statements and Releases, 16 lipca 2022 r., <https://www.whitehouse.gov> (dostęp: 20.01.2023).

⁶⁶ K. Sullivan, „5 takeaways from Biden’s first presidential trip to the Middle East”, CNN, 16 lipca 2022 r., <https://edition.cnn.com> (dostęp: 20.01.2023).

⁶⁷ White House, *The Jerusalem U.S.-Israel Strategic Partnership Joint Declaration*, Statements and Releases, 14 lipca 2022 r., <https://www.whitehouse.gov> (dostęp: 23.01.2023).

prawa kobiet, nie są przestrzegane. W marcu 2022 r. zakończyły działalność trzy jednostki dyplomatyczne (ambasada i dwa konsulaty) Afganistanu w USA⁶⁸.

Niezależnie od skupienia uwagi na innych regionach Ameryka Łacińska oraz Afryka pozostają dla USA istotne nie tylko z uwagi na amerykańskie interesy, ale przede wszystkim na coraz większą ekspansję chińską na tych obszarach. Głównymi wyzwaniami dla USA wobec Ameryki Łacińskiej w 2022 r. były przede wszystkim kwestia migracji oraz współpracy gospodarczej z państwami regionu. Administracja Bidena już wcześniej starała się wzmocnić więzi z Ameryką Łacińską przez ogłoszenie pakietu inwestycyjnego o wartości 4 mld USD, a w 2022 r. zainicjowano program *Americas Partnership for Economic Prosperity* (APEP), którego głównym celem jest zwiększenie możliwości ekonomicznych i społecznych w regionie, aby ograniczyć skłonność do migracji do USA⁶⁹. Istotną kwestią były także działania administracji w kierunku poprawy relacji z Kubą, choć na razie bez większych sukcesów. W ramach polityki afrykańskiej administracja Bidena wydała w sierpniu 2022 r. strategię wobec Afryki Subsaharyjskiej (*U.S. Strategy Toward Sub-Saharan Africa*), w której podkreśla się konieczność zwiększenia zaangażowania USA oraz współpracy gospodarczej, politycznej i bezpieczeństwa w celu promowania dobrobytu i stabilności w regionie⁷⁰. Ponadto w grudniu 2022 r. w Waszyngtonie odbył się Szczyt Przywódców USA-Afryka (pierwszy od 2014 r.), którego długoterminowym celem ma być przede wszystkim intensyfikacja współpracy amerykańsko-afrykańskiej⁷¹.

*

W 2022 r. „Ameryka powróciła” w wymiarze międzynarodowym, dając silne wsparcie zaatakowanej przez Rosję Ukrainie i demonstrując swoją

⁶⁸ US Department of State, *U.S. Relations With Afghanistan*, 15 sierpnia 2022 r., <https://www.state.gov> (dostęp: 23.01.2023).

⁶⁹ G. Spak, F. de Rosenzweig, E. Comstock, „The future of US-Latin America trade relations: What can we achieve in the next few years?”, White&Case, 21 października 2022 r., <https://www.whitecase.com>; zob. też więcej materiałów na: US Department of State, *Americas Partnership for Economic Prosperity* (aktualizowane na bieżąco), <https://www.state.gov>; P.J. Mayer, „U.S. foreign assistance to Latin America and the Caribbean: FY2022 appropriations”, Congressional Research Service, aktualizacja 31 marca 2022 r., <https://sgp.fas.org/crs/row/R47028.pdf> (dostęp do wszystkich: 25.01.2023).

⁷⁰ White House, *US STRATEGY TOWARD SUB-SAHARAN AFRICA*, sierpień 2022 r., <https://www.whitehouse.gov>; Ch. Ray, „The Biden administration's new Africa policy”, Foreign Policy Research Institute, 31 sierpnia 2022 r., <https://www.fpri.org> (dostęp: 25.01.2023).

⁷¹ White House, *Statement by President Biden on the U.S.-Africa Leaders Summit*, Speeches and Remarks, 20 lipca 2022 r., <https://www.whitehouse.gov>; US Department of State, *U.S.-Africa Leaders Summit*, grudzień 2022 r., <https://www.state.gov/africasummit/> (dostęp: 25.01.2023).

zdolność do zorganizowania międzynarodowej koalicji na rzecz ochrony suwerenności i jedności państwa ukraińskiego. Z perspektywy polityki wewnętrznej daleko jednak jeszcze do zapowiadanego przez prezydenta Bidena „powrotu do” czy „odbudowania” jednej Ameryki, niepodzielonej na wrogie sobie obozy. Mimo poprawy wskaźników gospodarczych (zahamowania inflacji oraz stworzenia milionów nowych miejsc pracy) oraz zatwierdzenia wielu ważnych (także ponadpartyjnych) ustaw, które wyznaczają kierunek rozwoju USA na kolejne dekady, podziały w amerykańskim społeczeństwie nie tylko nie zostały zasypane, ale nadal się pogłębiają – szczególnie w sferze politycznej i takich kwestiach jak: prawo do aborcji, kontrola posiadania broni czy prawa dla społeczności LGBT+.

Z punktu widzenia amerykańskiego wyborcy ocena działań tej administracji jest nadal dość krytyczna, czego przejawem są niskie wyniki poparcia dla prezydenta, na poziomie około 40% (przy czym 52% ankietowanych wyraża dezaprobatę)⁷². Paradoksalnie jednak pierwszy test wyborczy wypadł dla Demokratów lepiej, niż się powszechnie spodziewano. Republikańska „czerwona fala” nie załaziła USA, a Republikanie zyskali tylko niewielką większość w Izbie Reprezentantów, nie przejmując kontroli nad Senatem. Takie wyniki mogą być zapowiedzią ostrej rywalizacji wyborczej o prezydenturę za dwa lata. Na razie jednak administracja Bidena, zgodnie z zapowiedziami prezydenta z orędzia o stanie państwa z 7 lutego 2023 r., będzie się skupiać na realizacji pozostałych planów wyborczych oraz dążeniu do „scalenia” Ameryki i porozumienia się ponad partyjnymi podziałami⁷³. Istotny będzie też rozwój uwarunkowań międzynarodowych w kontekście, po pierwsze – sytuacji w Ukrainie i szykującej się nowej ofensywy rosyjskiej oraz po drugie – realizacji planów uniezależniania się od Chin i rywalizacji z tym państwem o globalne przywództwo.

The United States 2022: „America is back”?

Upon taking office in 2021, President Joe Biden announced that „America is back”. After the first year, however, the outcomes of the new administration’s efforts fell short of voters’ expectations, compounded by the emergence of record inflation, hitting over 9% at the mid-year peak. A turning point for Biden’s administration was Russia’s attack on Ukraine on 24 February 2022. As a result, US foreign policy focused mainly on issues related to Russia’s aggression against Ukraine and on countering the strategic competition with China. Domestic politics, meanwhile, centered around three main topics: the upcoming midterm elections, the condition

⁷² „Ahead of State of Union address, Biden’s approval is at just 41%”, Reuters, 9 lutego 2023 r., <https://www.reuters.com> (dostęp: 10.02.2023).

⁷³ White House, *Remarks of President Joe Biden – State of the Union Address as Prepared for Delivery*, 7 lutego 2023 r., <https://www.whitehouse.gov> (dostęp: 10.02.2023).

of the US economy, and the most divisive social issues such as: immigration, abortion, gun control, and racial divisions. By the end of 2022, it can be said that „America is back” indeed, but mainly in international politics. The United States has succeeded in *reaffirming* its position as a global power, but so far without *restoring* stability and unity in its domestic politics.

Keywords: United States, China, Ukraine, Russia, EU, NATO, Joe Biden, Vladimir Putin, Antony Blinken, midterm elections, inflation, foreign policy

Słowa kluczowe: Stany Zjednoczone, Chiny, Ukraina, Rosja, UE, NATO, Joe Biden, Władimir Putin, Antony Blinken, wybory śródtterminowe, inflacja, polityka zagraniczna